

ABV-project: trends na de tweede volledige telcyclus

Zwarte mees - Glenn Vermeersch

In 2012 werd de tweede volledige telcyclus (2010-2012) van het project Algemene Broedvogels Vlaanderen (ABV) afgewerkt. Ter voorbereiding van een eerste analyse werd in september aan alle vrijwillige medewerkers gevraagd om de telgegevens van 2012 en eventueel nog van eerdere jaren in te voeren op broedvogels.inbo.be. Dit leverde op vrij korte termijn een flinke hoeveelheid nieuwe data op, maar van heel wat telhokken worden de gegevens toch nog verwacht. De cijfers in Tabel 1 bij dit artikel zullen dan ook nog wat wijzigen in de komende maanden.

Resultaten

Voor het eerst presenteren we trends van algemene broedvogelsoorten in Vlaanderen die gebaseerd zijn op paarsgewijze vergelijking tussen twee telcycli van telkens 3 jaar in dezelfde steekproefhokken (Tabel 1). De trends worden per soort vergeleken met Europese cijfers op lange (1980-2010) en korte termijn (1990-2010). In vergelijking met eerdere ABV-resultaten stellen we vast dat er nu al voor meer soorten wetenschappelijk significante cijfers beschikbaar zijn. Naar verwachting zal het aandeel significante trends verder toenemen naarmate de looptijd van het project vordert en er per jaar meer data zullen ingevoerd zijn.

De afname van soorten van het open landbouwgebied, maar ook van aan kleine landschapselementen gebonden soorten aan de randen ervan zet zich door met uitzondering van geelgors. Ook trans-Sahara trekkers vertonen vaak negatieve trends.

Dodaars - Glenn Vermeersch

Tabel 1. Trends van 80 algemene en schaarse broedvogels in Vlaanderen op basis van telgegevens van het ABV-project (2007-2012)

Soort	Trend	Sign.	EU Lang	EU Kort
Bergeend	-26,9	(<)	-	-
Blauwborst	26,3	NS	-	2
Boerenzwaluw	5,2	NS	5	-15
Bonte vliegenvanger	216,4	NS	-19	-24
Boomklever	23,4	(>)	85	-2
Boomkruiper	-5	NS	3	51
Boomleeuwerik	8,8	NS	-5	34
Boompieper	11,3	NS	-51	-35
Bosrietzanger	-33,9	(<)	13	-16
Buizerd	-13,7	NS	92	-16
Canadese gans	40,9	>	-	-
Cetti's zanger	-85,3	(<)	-	491
Dodaars	-61,5	<	-	-
Ekster	13,2	>	-1	-41
Fazant	23,3	>	-	-
Fitis	2,9	NS	-31	-31
Fuut	-36,4	(<)	-	-
Gaai	18,8	(>)	22	31
Geelgors	25,1	>	-42	-23
Gekraagde roodstaart	1,4	NS	25	69
Gele kwikstaart	1,9	NS	-50	2
Gierzwaluw	27,7	>	4	21
Goudhaan	-47,9	<	-51	-64
Grasmus	17,3	>	23	0
Graspieper	-38,7	<	-66	-55
Grauwe gans	-22,7	NS	-	-
Grauwe vliegenvanger	-52,4	NS	-39	-15
Groene specht	-17,1	<	51	51
Groenling	42,1	>	28	-16
Grote bonte specht	23,7	>	65	24
Grote lijster	-21,4	NS	-21	-9
Grutto	-1,7	NS	-40	-50
Havik	170,2	NS	-	-
Heggenmus	-5,2	(<)	-32	-13
Holenduif	7,7	NS	28	27
Houtduif	17,6	>	103	39
Huismus	4,1	NS	-61	-5
Huiszwaluw	-4,4	NS	-8	-9
Kauw	48,2	>	23	-19
Kievit	-17,2	<	-50	-35
Kleine karekiet	5,4	NS	-2	-1
Kneu	-0,9	NS	-62	-51
Koekoek	-15,9	(<)	-19	-13

Soort	Trend	Sign.	EU Lang	EU Kort
Koolmees	16	>	14	19
Kuifeend	-0,8	NS	-	-
Kuifmees	-4,2	NS	-36	-10
Kwartel	55,8	>	-	-
Matkop	-1,3	NS	-69	-54
Meerkoet	27,7	>	32	-3
Merel	1,1	NS	25	24
Nachtegaal	-78,9	<	-61	0
Nijlgans	-1,5	NS	-	-
Patrijs	-25,4	NS	-94	-90
Pimpelmees	25,8	>	45	41
Rietgors	-11,5	NS	-24	-17
Rietzanger	-1,6	NS	-11	7
Ringmus	-26,3	<	-57	-9
Roodborst	-9,8	<	15	4
Roodborsttapuit	28	NS	-	22
Scholekster	7	NS	-	-
Sperwer	-4,8	NS	-1	-32
Spotvogel	10	NS	-33	-3
Spreeuw	-10,7	<	-52	-9
Sprinkhaanzanger	-49,2	NS	-51	-25
Staartmees	-14,2	NS	74	1
Stadsduif	-32,5	<	-	-
Tjiftjaf	11,9	>	85	-11
Torenvalk	-37,1	<	-38	-42
Tortel	-53,3	<	-73	-29
Tuinfluitier	-1,7	NS	-18	-17
Turkse tortel	-0,6	NS	94	155
Veldleeuwerik	-17,2	<	-48	-24
Vink	5,3	>	13	-1
Waterhoen	-37,6	<	-9	-5
Wielewaal	-18,7	NS	16	26
Wilde eend	10,9	(>)	42	-24
Winterkoning	-15,8	<	29	-10
Witte kwikstaart	-2,5	NS	-12	-27
Wulp	-5	NS	-	-
Zanglijster	11,3	>	2	24
Zwarte kraai	20	>	30	8
Zwarte mees	-57,1	<	-7	-19
Zwarte roodstaart	14,2	(>)	70	9
Zwarte specht	-8,5	NS	123	54
Zwartkop	33,5	>	119	47

Legende: Trend= verandering in indexwaarde tussen de periode 2007-2009 en 2010-2012, Sign.: < significante afname, > significante toename, (<) mogelijk significante afname, maar gegevens nog niet toereikend, (>) mogelijk significante toename, maar gegevens nog niet toereikend, NS niet significant, EU lang= gecombineerde langetermijntrend (1980-2010) voor 23 Europese lidstaten, EU kort = gecombineerde kortetermijntrend (1990-2010) voor 23 Europese lidstaten.

De voorbije twee winters kenden telkens minstens één strenge vorstperiode. De verwachting was dat dit zou blijken uit de ABV-resultaten en die verwachting komt nu ook uit. Vorstgevoelige soorten zoals cetti's zanger, dodaars, fuut, goudhaan, groene specht, waterhoen, winterkoning en zwarte mees nemen flink af. Andere soorten zoals ijsvogel, graszanger en blauwe reiger vallen onder het BBV-project maar de eerste gegevens daar wijzen ook op een zeer duidelijke afname.

Generalisten, soorten die zich handhaven in tuinen en kraaiachtigen nemen verder toe, iets wat ook elders in Europa ook op lange termijn wordt vastgesteld.

Nood aan referentiemateriaal: Avimap.be

Sinds enige tijd werd de methode om inventarisaties op basis van uitgebreide territoriumkartering automatisch te clusteren ook ingevoerd in België en wel via de website avimap.be.

Dergelijke inventarisaties kunnen, wanneer ze jaarlijks herhaald worden, een goede regionale aanvulling bieden op de gegevens van het ABV-project. Uit tabel 1 blijkt bijvoorbeeld een niet-significante toename van de roodborsttapuit. Wanneer echter gebiedsdata uit enkele grote landbouw- en heidegebieden worden bekeken, blijkt de soort al een 10-tal jaar fors toe te nemen in de heidegebieden, maar eerder te stabiliseren of zelfs af te nemen in de landbouwgebieden. Ook voor andere soorten moet het mogelijk zijn om dergelijke regionale of habitat-gebonden verschillen aan te tonen en op die manier bij te dragen aan het verklaren van de waargenomen trends.

Aanpassingen invoermodule

De invoermodule die werd ontworpen voor het ABV project wordt geregeld aangepast op basis van opmerkingen van gebruikers. In de loop van het voorbije najaar werden weer enkele wijzigingen doorgevoerd.

Invoerscherm

Het invoerscherm werd vereenvoudigd door het weglaten van de invulvakken voor de tijd waarop een hok werd gelopen. In de handleiding wordt duidelijk vermeld dat de beste periode om te inventariseren de vroege ochtend is en we vertrouwen erop dat jullie die ook nauwgezet opvolgen. Ook de tijdsopgave bij de zes telpunten werd weggelaten omdat die gegevens niet voldoende worden gebruikt bij de verwerking van de gegevens. We vragen nog wel om aan te geven of bepaalde telpunten mogelijk niet bezocht werden. Deze wijzigingen leveren een tijdswinst op bij het invullen van het formulier en maken het geheel ook wat overzichtelijker. Sommige tellers meldden ons dat bij het bewaren van een ingevuld formulier de gegevens soms verloren gingen. Ook dit probleem werd aangepakt en zou zich niet meer mogen voordoen.

Rapportage

De rapporteringsmogelijkheden voor regionale coördinatoren werden wat aangepast om sneller en duidelijker een overzicht te kunnen hebben van welke hokken per regio nog vrij zijn of nog niet werden ingevoerd.

Ervaar je toch nog problemen bij de invoer of rapportering van de gegevens, neem dan steeds contact op met Iwan Lewylle (iwan.lewylle@natuurpunt.be).

We zorgen er dan voor dat je zo snel mogelijk geholpen word.

Fitis - Glenn Vermeersch

Winterkoning - Glenn Vermeersch

Graspieper - Glenn Vermeersch

Dankwoord

Het is gepast jullie als vrijwilligers van het ABV-project hartelijk te danken. Zonder jullie telwerk zouden we niet in de mogelijkheid zijn om onze Europese plichten na te komen, noch van te werken aan een beter soortenbeleid in Vlaanderen. We hopen dan ook dat deze en toekomstige resultaten een stimulans mogen zijn om dat telwerk nog vele jaren vol te houden!

Glenn Vermeersch en Thierry Onkelinx
Glenn.vermeersch@inbo.be